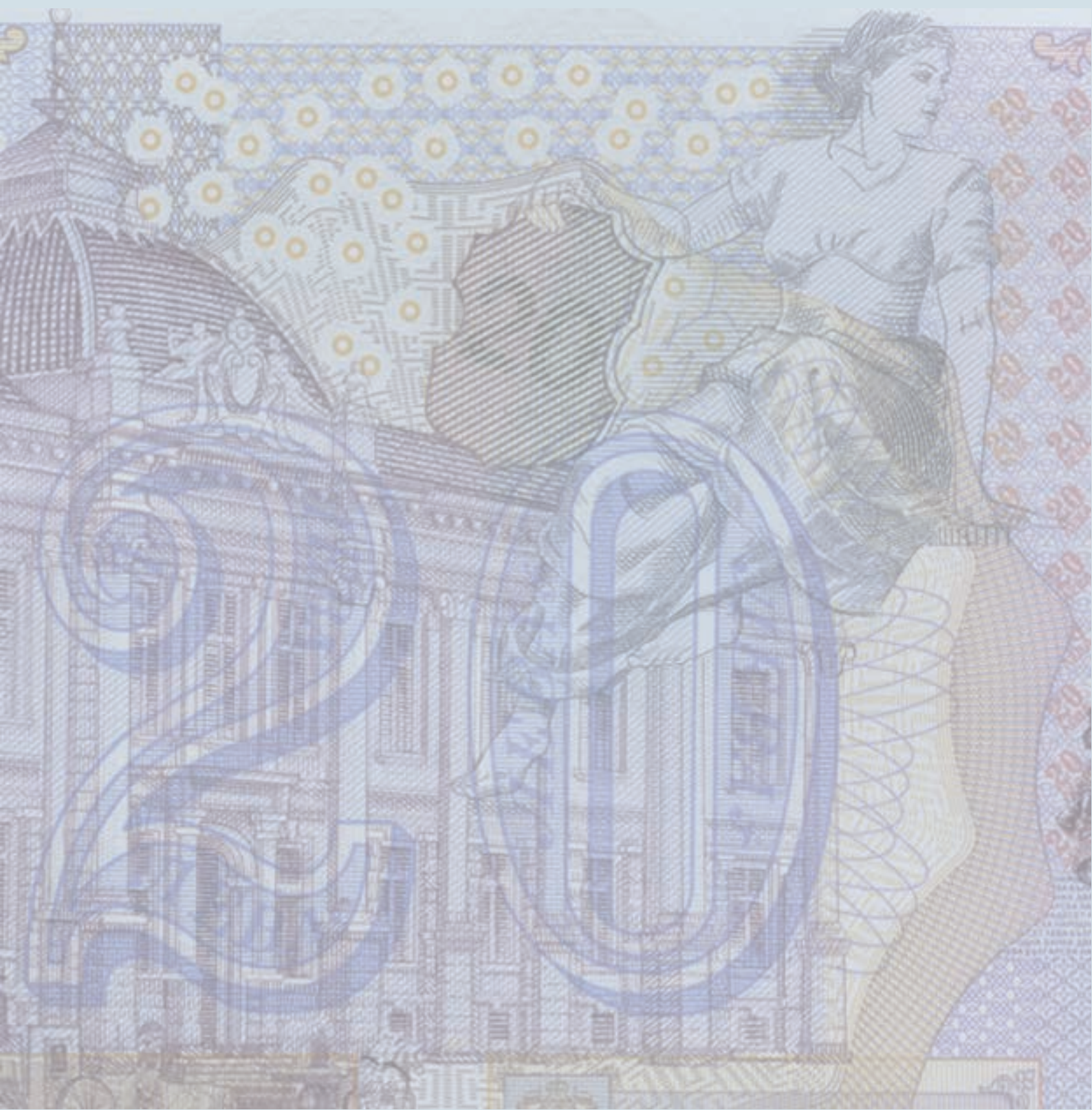

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

ПРЕГЛЕД НА ЕМИСИОННО-КАСОВАТА ДЕЙНОСТ НА БНБ ЮЛИ – СЕПТЕМВРИ 2017 г.

Съдържание

I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)	3
1. Динамика на парите в обращение	3
2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение	4
II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети	7
III. Негодни банкноти и разменни монети	8

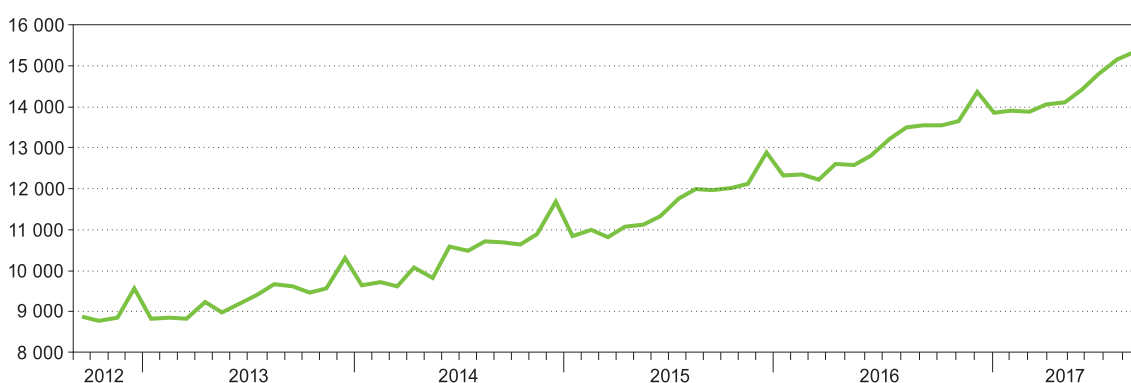
I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)

1. Динамика на парите в обращение

В края на септември 2017 г. парите в обращение¹ достигнаха 15 079.8 млн. лв. За едногодишен период спрямо края на септември 2016 г. те нараснаха с 1698.0 млн. лв., или с 12.69%. През предходния едногодишен период (септември 2015 г. – септември 2016 г.) нарастването беше по-ниско като абсолютна стойност (1529.4 млн. лв.), но по-високо в процентно отношение (12.90%).

Пари в обращение (септември 2012 г. – септември 2017 г.)

(млн. лв.)

Източник: БНБ.

Тенденцията към нарастване на парите в обращение се запази и през третото тримесечие на 2017 г., като в сравнение с периода април – юни темпът на нарастване е по-висок. Спрямо края на предходното тримесечие парите в обращение се увеличиха с 864.9 млн. лв., или с 6.08%, при 3.78% растеж през второто тримесечие на 2017 г. Нарастването на парите в обращение през третото тримесечие на 2017 г. е с 0.36 процентни пункта по-голямо в сравнение със същия период на предходната 2016 г.

Пари в обращение

(млн. лв.)

	30 септември 2016 г.	30 юни 2017 г.	30 септември 2017 г.
Пари в обращение – общо, в т.ч.	13 381.9	14 214.9	15 079.8
Банкноти	13 090.3	13 874.0	14 722.7
Разменни монети	284.6	333.5	349.6
Възпоменателни монети	7.0	7.4	7.5

Източник: БНБ.

¹ Банкноти, разменни и възпоменателни монети, емисии след 5 юли 1999 г., вкл. изтеглените от обращение без краен срок на обмяна.

В края на септември 2017 г. делът на банкнотите в общата стойност на парите в обращение е 97.63%, като през третото тримесечие е нараснал с 0.03 процентни пункта спрямо края на юни 2017 г.

Средната по стойност банкнота в обращение в края на третото тримесечие възлиза на 33.67 лв., което представлява увеличение с 0.37 лв. спрямо края на юни и с 1.17 лв. спрямо края на 2016 г. За едногодишен период стойността ѝ се повиши с 1.84 лв., или с 5.78% вследствие на по-високия темп на нарастване в паричното обращение на броя банкноти от 50 и 100 лв. в сравнение с останалите купюри.

Към 30 септември 2017 г. делът на разменните монети в стойността на парите в обращение е 2.32%, като през третото тримесечие е намалял с 0.03 процентни пункта спрямо края на предходното.

Средната по стойност разменна монета в обращение в края на септември достигна 0.16 лева, отбелязвайки увеличение с 0.01 лв. спрямо края на юни. За едногодишен период стойността ѝ нарасна с 0.02 лв. в резултат от навлизането в обращение на монетата с номинална стойност 2 лв.

В края на септември делът на възпоменателните монети в общата стойност на парите в обращение е 0.05% и се запазва на нивото от края на предходното тримесечие.

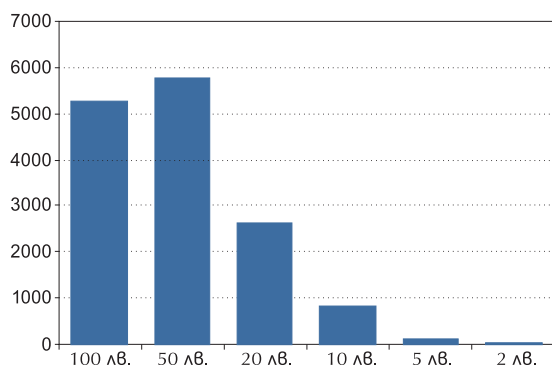
В изпълнение на монетната си програма за 2017 г. и на основание чл. 25, ал. 1 от ЗБНБ през третото тримесечие БНБ пусна в обращение медна възпоменателна монета „140 години от рождението на Елин Пелин“ от серията „Български творци“ с номинална стойност 2 лв. и сребърна възпоменателна монета „Рилски манастир“ от серията „Български църкви и манастири“ с номинална стойност 10 лв.

2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение

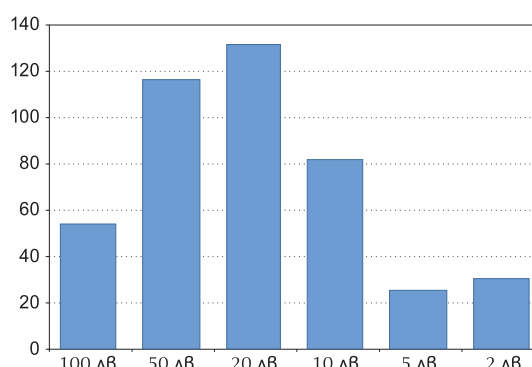
В края на септември 2017 г. в обращение са 437.1 млн. броя банкноти, които са с 20.6 млн. броя, или с 4.95% повече в сравнение с края на юни. За същия период общата им стойност нарасна с 6.12% (848.7 млн. лв.), като в края на септември достигна 14 722.7 млн. лв.

Структура на банкнотите в обращение към 30 септември 2017 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн. бр.)

Източник: БНБ.

С най-голям дял от 29.89% в общия брой на банкнотите в обращение в края на третото тримесечие на 2017 г. е купюрата от 20 лв., като към 30 септември в обращение са 130.6 млн. броя банкноти с този номинал. С най-малък дял от 5.79% е броят в обращение на банкнотите от 5 лв.

Спрямо края на юни 2017 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение настъпиха изменения, като дяловете на купюрите от 2, 5 и 20 лв. намаляха съответно с 0.87, 0.05 и 0.33 процентни пункта, а купюрите от 10, 50 и 100 лв. нараснаха съответно с 0.42, 0.82 и 0.01 процентни пункта.

За едногодишен период (септември 2016 г. – септември 2017 г.) банкнотите в обращение се увеличиха с 26.0 млн. (6.32%) по брой и с 1632.4 млн. лв. (12.47%) по стойност.

Спрямо края на септември 2016 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение дяловете на купюрите от 2 и 20 лв. намаляха съответно с 2.67 и 0.78 процентни пункта, а на тези от 5, 10, 50 и 100 лв. нараснаха съответно с 0.12, 0.18, 2.25 и 0.90 процентни пункта.

Общата стойност в обращение на банкнотите от 50 лв. в края на септември 2017 г. е 5805.1 млн. лв., което им отрежда и най-големия дял (39.44%) в структурата по стойност на банкнотите в обращение. С най-малък дял от 0.41% е стойността на банкнотата от 2 лв.

Спрямо края на юни 2017 г. в структурата по стойност на банкнотите в обращение настъпиха изменения, като дяловете на купюрите от 2, 5, 20 и 100 лв. намаляха съответно с 0.06, 0.02, 0.40 и 0.38 процентни пункта, а тези на купюрите от 10 и 50 лв. нараснаха съответно с 0.06 и 0.80 процентни пункта.

За едногодишен период в структурата по стойност на банкнотите в обращение намаляха дяловете на купюрите от 2, 5, 10 и 20 лв. съответно с 0.19, 0.03, 0.26 и 1.52 процентни пункта. За същия период дяловете на купюрите от 50 и 100 лв. нараснаха съответно с 1.26 и 0.74 процентни пункта.

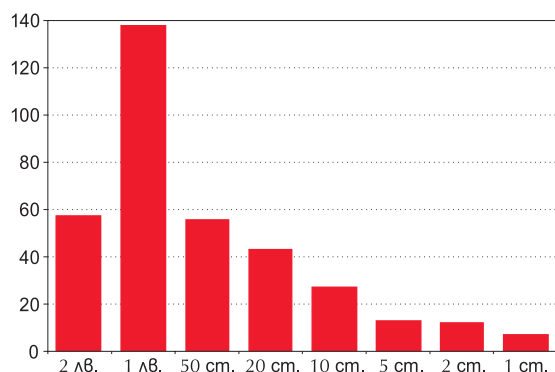
В края на септември 2017 г. в обращение са 2245.9 млн. броя разменни монети, които са с 52.7 млн. броя, или с 2.40% повече в сравнение с края на юни. За същия период общата им стойност нарасна с 16.1 млн. лв., или с 4.84%, и в края на септември тя достигна 349.6 млн. лв.

Запазва се дългосрочната тенденция към постоянно нарастване на годишна база на броя на всички разменни монети в обращение. За едногодишен период общият брой на разменните монети в обращение се увеличи със 182.1 млн. (8.82%), а стойността им с 65.1 млн. лв. (22.87%). Запазва се и тенденцията към бърз растеж в паричното обращение на броя на монетите с най-ниска номинална стойност (от 1 и 2 ст.). Спрямо края на септември 2016 г. техният брой нарасна съответно с 47.3 млн. (7.61%) и с 41.9 млн. (7.89%). За едногодишен период броят в паричното обращение на монетите с номинал 1 лв. се увеличи със 17.7 млн., или с 14.69%. По-високо е годишното нарастване в паричното обращение на броя на монетите от 2 лв., които се увеличиха с 18.0 млн. и в края на септември 2017 г. достигнаха 28.5 млн. броя. При останалите номинали нарастването на годишна база е в границите от 6.73% за монетите от 10 ст. до 9.42% при тези от 50 ст.

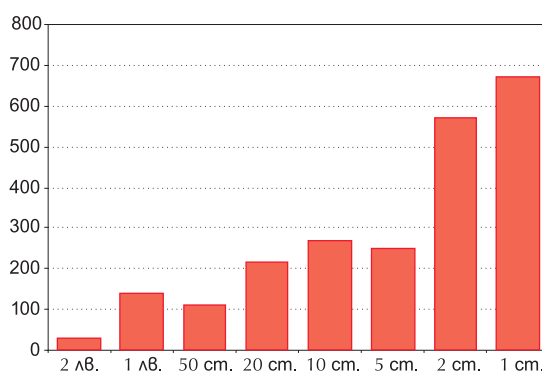
Най-голям дял от 29.79% в общия брой на разменните монети в обращение имат монетите от 1 ст., които към 30 септември 2017 г. са 669.1 млн. броя. С най-малък дял от 1.27% в края на третото тримесечие е броят на монетите с номинална стойност 2 лв.

Структура на разменните монети в обращение към 30 септември 2017 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн. бр.)

Източник: БНБ.

Спрямо края на юни 2017 г. в структурата по брой на разменните монети в обращение намаляха дяловете на монетите от 1, 2 и 5 ст. съответно с 0.17, 0.18 и 0.04 процентни пункта. Нараснаха дяловете на монетите от 10, 20 и 50 ст. и от 1 лв. и 2 лв., съответно с 0.06, 0.08, 0.07, 0.05 и 0.13 процентни пункта.

За едногодишен период спрямо края на септември 2016 г. в структурата по брой на разменните монети в обращение намаляха дяловете на монетите от 1, 2, 5, 10 и 20 ст., съответно с 0.34, 0.22, 0.17, 0.23 и 0.14 процентни пункта, а дяловете на монетите от 50 ст. и от 1 и 2 лв. нараснаха съответно с 0.03, 0.31 и 0.76 процентни пункта.

Динамиката по стойност на разменните монети в обращение също запази тенденцията си към растеж от последните няколко години. Основен принос за общото им нарастване по стойност имат разменните монети с високи номинали – от 1 и 2 лв.

Общата стойност на монетите от 1 лв. в обращение в края на септември 2017 г. е 137.9 млн. лв., което им отрежда и най-големия дял (39.45%) в структурата по стойност на разменните монети в обращение. С най-малък дял от 1.91% е стойността на монетите от 1 ст.

Спрямо края на предходното тримесечие в структурата по стойност на разменните монети в обращение с 1.38 процентни пункта нарасна дялът единствено на монетите от 2 лв., което доведе до намаление на дяловете на останалите номинали – 1, 2, 5, 10, 20 и 50 ст. и от 1 лв., съответно с 0.06, 0.09, 0.10, 0.14, 0.18, 0.15 и 0.66 процентни пункта.

Измененията в структурата по стойност на разменните монети в обращение за едногодишен период са главно под въздействие на навлизащата в обращение монета от 2 лв., която е единствената с нарастващ дял (с 8.92 процентни пункта) в съвкупната стойност на намиращите се в обращение разменни монети. Това доведе до намаление на дяловете на всички останали номинали от 1, 2, 5, 10, 20 и 50 ст. и 1 лв. съответно с 0.27, 0.45, 0.53, 1.16, 1.78, 1.92 и 2.81 процентни пункта.

II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети

За периода юли – септември 2017 г. в Националния център за анализ на БНБ са задържани общо 197 броя неистински български банкноти, циркулирали в паричното обращение. Спрямо второто тримесечие на 2017 г. неистинските български банкноти са с 49 броя по-малко.

Относителният дял на задържаните през третото тримесечие неистински банкноти спрямо общия брой на банкнотите в обращение към края на септември възлиза на 0.000045%.

Брой на неистинските български банкноти (юли – септември 2017 г.)

	100 лв.	50 лв.	20 лв.	10 лв.	5 лв.	2 лв.
Нециркулирали банкноти	0	0	0	0	0	0
Циркулирали банкноти	7	47	110	32	1	0

Източник: БНБ.

В общия брой на задържаните през третото тримесечие неистински български банкноти най-голям дял има купюрата от 20 лв. (55.84%). Броят на задържаните неистински банкноти от 20 лв. представлява 0.000084% от общия брой на намиращите се в обращение в края на септември 2017 г. банкноти от тази купюра. В структурата на задържаните неистински банкноти, циркулирали в паричното обращение, с по-малки дялове са тези от 50 лв. и 10 лв., съответно с 23.86% и 16.24%.

В периода юли – септември 2017 г. бяха регистрирани и задържани общо 151 броя неистински български разменни монети, от които 5 броя от 2 лв., 57 броя от 1 лв. и 89 броя от 50 ст. Относителният дял на задържаните през третото тримесечие неистински разменни монети в общия брой на монетите в обращение към края на септември 2017 г. е 0.000007%.

В изпълнение на законовите си функции по извършването на експертна оценка на чуждестранни банкноти и монети, задържани на територията на България, през третото тримесечие на 2017 г. в БНБ бяха регистрирани и задържани неистински чуждестранни банкноти, както следва: 1837 броя евро, 100 броя щатски долари и 54 броя банкноти от други чуждестранни валути.

III. Негодни банкноти и разменни монети²

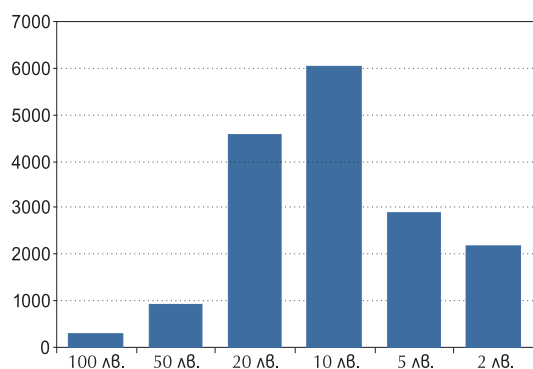
От общия брой проверени за истинност и годност банкноти през периода юли – септември 2017 г. като негодни за последващо използване в паричното обращение са отделени 16.9 млн. броя банкноти. Те са с 0.1 млн. броя (0.43%) повече в сравнение с банкнотите, отделени като негодни през второто тримесечие на 2017 г.

За период от една година (септември 2016 г. – септември 2017 г.) отделените като негодни банкноти са 63.6 млн. броя, което е с 14.9 млн. броя (18.97%) по-малко в сравнение с отделените през предходния едногодишен период (септември 2015 г. – септември 2016 г.).

При машинната обработка на банкнотите през третото тримесечие на 2017 г. с най-голям дял в общия брой на отделените като негодни банкноти са тези от 10-левовата купюра (35.76%). Дяловете на купюрите от 2, 5 и 20 лв. са съответно 12.93%, 16.95% и 27.06%. По-малки са дяловете на отделените като негодни банкноти от 50 лв. и 100 лв., съответно 5.47% и 1.83%.

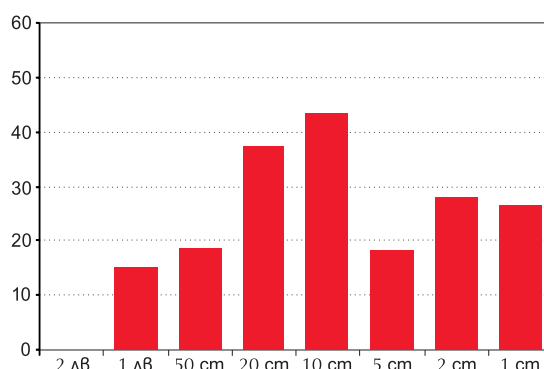
Негодни банкноти (юли – септември 2017 г.)

(хил. бр.)

Негодни разменни монети (юли – септември 2017 г.)

(хил. бр.)

Източник: БНБ.

През третото тримесечие на 2017 г. при обработката на разменни монети в БНБ като негодни за паричното обращение са отделени 187.3 хил. броя, което е със 118.3 хил. броя (38.71%) по-малко в сравнение с отделените през второто тримесечие. Спрямо същия период на предходната година техният брой е със 127.8 хил., или с 40.55% по-малък.

² Българските банкноти и разменни монети, които през отчетния период са оценени от БНБ като несъответстващи на приетите стандарти за годност и поради това подлежат на унищожаване.

ХУДОЖЕСТВЕННОТО ОФОРМЛЕНИЕ НА КОРИЦАТА Е РАЗРАБОТЕНО ВЪЗ ОСНОВА
НА ВЪЗПОМЕНАТЕЛНАТА БАНКНОТА С НОМИНАЛ 20 ЛЕВА, ЕМИСИЯ 2005 г.